

DECEMBER 2019

Geachte leden van onze Historische Kring,

We staan al weer aan de vooravond van de feestdagen in december. Het jaar lijkt wel omgevlogen. Het bestuur presenteert u hierbij het programma voor het voorjaar van 2020. Wij hopen u te treffen bij één van onze lezingen of bij de excursie. Graag uw aandacht voor de oproepen in deze nieuwsbrief.

Een belangrijke oproep verdient speciale aandacht. Graag uw aandacht voor onderstaande oproep over het archief van onze Kring zelf.

Binnen het bestuur is Ria Mink bezig met de inventarisatie van het bestuursarchief van de Kring zelf. Ze heeft al heel wat ordners en archiefdozen door-gewerkt. Doel is te komen tot een plaatsingslijst / inventaris waarna het archief bij het RAR in Tiel wordt opgeslagen en breder toegankelijk is voor onderzoekers. Bij het inventariseren blijkt dat er archiefstukken blijken te missen. Zo mist ze wat jaarverslagen van de secretaris van voor 1995, om maar eens iets te noemen. Misschien willen de oud-bestuursleden onder onze huidige leden eens kijken of ze thuis nog wat hebben liggen? Of misschien heeft u nog wat papieren liggen van vroeger?

Graag contact hierover opnemen met Ria Mink.

Rest mij nog u en uw naasten alle goed toe te wensen voor de komende feestdagen.

Bestuur Historische Kring West-Betuwe

Namens het bestuur: Ria Mink

Voor het bestuur zoeken we nieuwe bestuursleden

Op de algemene ledenvergadering van maart 2020 zijn de penningmeester en het bestuurslid die lezingen organiseert statutair aftreedbaar. Wij zoeken voor het bestuur dus nieuwe leden. Heeft u affiniteit met het financiële reilen en zeilen van een vereniging, neem dan contact op met de voorzitter of met de huidige penningmeester Gert Timmerman. Ligt uw hart meer bij organiseren, dan zoeken wij u om lezingen te organiseren. Dit houdt dan in dat u interessante sprekers zoekt en herkent, dat u afspraken maakt en zalen reserveert, waar nodig in samenspraak met andere verenigingen in onze regio. Mocht u deze taak wel zien zitten en wilt u meer informatie, dan verwijst ik u naar de voorzitter of naar Liet van Gellicum.

Verhaal van Gelderland

Heeft u of kent u mooie verhalen over de geschiedenis van Gelderland? En denkt u dat deze kunnen bijdragen aan het Verhaal van Gelderland? Uw inbreng kan de auteurs van de publicatie "Verhaal van Gelderland" inspireren tot meer. Het moet een integraal en publieksgericht geschiedwerk worden.

U kunt meer informatie vinden op de website van mijngelderland en wel hier: <https://mijngelderland.nl/insturen/verhaal>. Daar vindt u ook de handleiding met een instructie over het indienen van uw verhaal. En zeker eens leuk om op de website mijngelderland rond te snuffelen.

GeoFort zoekt vrijwilligers

Binnen GeoFort in Herwijnen, onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, is men geregeld op zoek naar mensen die vrijwilligerswerk willen verrichten. Het gaat om werkzaamheden in het kader van door gidsen verzorgde rondleidingen, onderwijsbegeleiding als gevolg van schoolbezoeken in het Basis- en voortgezet onderwijs, entree van het Museum en activiteitenbegeleiding als gevolg van thema-workshops. Misschien lijkt het u iets? Kijk voor meer informatie op www.geofort.nl. Ook mogen geïnteresseerde mensen een mail sturen naar vacature@geofort.nl waarna zij snel contact met U zullen opnemen. En als u graag meer informatie wilt of een eerst een bezoek aan GeoFort wilt brengen, laat het dan zeker weten.

John van Varik; Manager Financiën & HR bij GeoFort;
0345-745816

Voorjaarsprogramma

DONDERDAG 16 januari 2020: lezing door de heer Emile Smit over het laatste oorlogsjaar
Inloop vanaf 14.00 uur, lezing 14.30 uur tot 16.00 uur.

Let op: deze lezing in een middaglezing!

Voor leden van de HKWB (en 1 partner) gratis, niet-leden betalen een geringe bijdrage van 3 euro.

Locatie De Pluk, Rijksweg in Geldermalsen

In heel veel overzichten van Nederland in de Tweede Wereldoorlog komt de Operatie Market-Garden uitgebreid aan de orde. De luchtlandingen en de gevechten rond Arnhem hebben grote indruk gemaakt. Nadat op 26 september 1944 de laatste Engelsen uit Oosterbeek waren teruggetrokken, lijkt de oorlog bijna tot stilstand te komen. Het westen van het land kende de Hongerwinter en dan komt de bevrijding. Dat is het stereotype beeld.

Voor het Rivierenland is dat beeld volstrekt onjuist! Daar barstte de hel los ná Market-Garden. In een deel van de Betuwe lagen geallieerden en Duitsers tegenover elkaar. Dat leidde bijvoorbeeld in oktober 1944 tot zware gevechten rond Opheusden. Vervolgens namen de Britten na de bevrijding van westelijk Brabant positie in ten zuiden van de Waal. Plaatsen aan de rivier lagen regelmatig, soms dagelijks onder artillerievuur. Een groot aantal burgers kwam om het leven en op den duur moesten alle burgers een goed heenkomen zoeken in het achterland. Sommigen moesten in de koude januarimaand van 1945 evacueren in Friesland!

Plaatsen die verder van de rivier lagen, hadden weer andere problemen. Bijvoorbeeld hoog water, nadat de Duitsers op 2 december 1944 de dijk bij Driel lieten springen. Men moest evacués opvangen of verplichte diensten vervullen voor de Duitse bezetter. Gemeenten kregen in toenemende mate te maken met meedogenloze NSB-burgemeesters. In het westelijk riviereengebied duurde die situatie tot aan de Duitse capitulatie op 5 mei 1945. Daarna brak nog de tijd aan van puinruimen, overlast door ziekte of ongedierte en allerlei andere ellende.

In de lezing wordt een beeld geschetst van dit laatste oorlogsjaar, waarin het riviereengebied meer dan gemiddeld leed onder de oorlog.

Een Duitse loopgraaf langs de Waal
(Collectie Smit/Kers)

Emile Smit (1950) studeerde geschiedenis in Nijmegen. In 1975 promoveerde hij op het proefschrift *De oude Kleefse enklaves en hun overgang naar Gelderland, 1795-1817*. Van 1975 tot 2010 was hij werkzaam in het onderwijs in Tiel. Hij is gespecialiseerd in de geschiedenis van Huissen en Tiel. Na zijn pensionering in 2010 is Smit vooral als schrijver van historische boeken en als redacteur actief.

DONDERDAG 13 februari 2020: lezing door mevrouw Machlien Vlasblom over licht op beladen erfgoed in Gelderland
Inloop vanaf 19.30 uur, lezing 20.00 uur tot 22.00 uur.

Voor leden van de HKWB (en 1 partner) gratis, niet-leden betalen een geringe bijdrage van 3 euro.

Locatie De Pluk, Rijkstraatweg in Geldermalsen

Machlien Vlasblom is zelfstandig historica. Zij houdt zich met name bezig met de Tweede Wereldoorlog en de Holocaust. Na de master Holocaust- en Genocidestudies te hebben afgerond heeft zij een aantal jaar bij de Anne Frank Stichting gewerkt aan o.a. een wetenschappelijke editie van het dagboek van Anne Frank. Ze is daarnaast werkzaam geweest voor o.a. de Vrije Universiteit, Stichting Sobibor en het Joods Historisch Museum. Voor de Stichting WO2GLD heeft zij vorig jaar een onderzoek naar beladen WO2 erfgoed in Gelderland afgerond. Momenteel werkt zij aan een boek over twee Zwolse broers. Ze waren fotograaf en kozen beiden voor het nationaal-socialisme.

Donker, beladen, besmet, schuldig, schurend, omstreden of betwist erfgoed. Voor de stichting WO2GLD inventariseerde Machlien Vlasblom Gelderse gebouwen en locaties met een beladen verleden gerelateerd aan de Tweede Wereldoorlog. Denk aan de Muur van Mussert waar de NSB samenkwam, de bunker van rijkscommissaris Arthur Seyss-Inquart in Apeldoorn of Landgoed Avegoor waar een SS-school gevestigd was. Tijdens deze lezing zal Machlien nader ingaan op bekende en onbekende locaties in Gelderland.

Anton Mussert spreekt in 1941 in Nijmegen Jeugdstormers toe bij de opening van de Westerhelling als NSB-centrum (Foto: Regionaal Archief Nijmegen | Publiek Domein)

WOENSDAG 25 maart 2020: Algemene ledenvergadering en lezing

Inloop vanaf 19.30 uur, Aanvang vergadering: 20.00 uur.

Na de pauze lezing van 21.00 uur tot 22.00 uur.

Voor leden van de HKWB (en 1 partner) gratis, niet-leden betalen een geringe bijdrage van 3 euro.

Locatie wordt bekend gemaakt in de volgende nieuwsbrief

DINSDAG 21 april 2020: Excursie naar Fort Vuren en het Sky of Hope WO2 & Vliegeniersmuseum

Nadere gegevens volgen in de nieuwsbrief van maart. Het is een middagexcursie.

Oproep van de bibliotheek

Te koop: overvloedige en dubbele boeken

Voor de feestdagen hebben we nog een groot aantal gesorteerde boeken liggen, waaronder de bekende Terugblikken (nieuw!) van diverse jaren. Komt u eens naar De Pluk en u kunt voor een schappelijk bedrag enige boeken aanschaffen!

In de loop van de jaren zijn er 20 jaargangen Tabula terugblikken vervaardigd. Van diverse jaargangen hebben we, uit zekerheidsoverwegingen, boeken overgehouden. Deze tabula-boeken bieden we voor zachte prijzen te koop aan. Kom eens langs op onze openingsuren in de Pluk of bel voor specifieke vragen daarover met Ben Molthoff in de avonduren (0345-572406)

Let u op de juiste dagen van openingstellingen en tijden, zie daarvoor ons blad Mededelingen.

Hartelijk dank voor uw schenking

De vrijwilligers van de bibliotheek en het bestuur bedanken hartelijk de mensen die wel eens materiaal schenken aan de bibliotheek. Zonder compleet te zijn willen we in ieder geval vermelden: mevr. Baris, Annemie van Koppen-Huijbrechts, Gert de Kruijff, Henk Dijk en anderen die wel eens wat hebben aangeleverd.

Oproep vrijwilliger

Oproep voor iemand met affiniteit met (historische) boeken en documentatie die kan helpen in onze bieb. Het gaat in eerste instantie om uitzoekwerk dat thuis kan gebeuren maar door de contacten met het bibliotheek-team kan dit uitgroeien tot overname van één van de bestaande taken.

Proef met avondopenstelling

De vrijwilligers willen de maanden december tot en met maart een proef uitvoeren met een **avondopenstelling van de bibliotheek**. Ze zijn iedere eerste woensdag van de maand open van 19.30 tot 20.30 uur.

Dat zal dan gaan om woensdag 4 december 2019, woensdag 8 januari 2020, woensdag 5 februari 2020 en woensdag 4 maart 2020. Als het een succes is gaat er nagedacht worden over een vervolg. Voor de goede orde: 1 januari 2020 is de eerste woensdag van januari, maar dan zijn we echt wel gesloten!

Nieuws van het Regionaal Archief Rivierenland

Flipje wordt nationaal erfgoed

Het Regionaal Archief Rivierenland (RAR) heeft geld gekregen van het 'Nationaal programma voor het behoud van het papier erfgoed', Metamorfoze. Met het toegekende bedrag mag het RAR komend jaar het volledige archief van de Koninklijke Maatschappij De Betuwe materieel verzorgen en digitaliseren. De commissie heeft geoordeeld dat dit archief uniek materiaal bevat en van nationaal belang is. Mij. De Betuwe is de eerste jamproducent van Nederland en was tot ver in de 20^e eeuw marktleider. Het archief van Mij. De Betuwe loopt van 1888 tot 1987. Het gaat om 29 meter archief, toegankelijk gemaakt via 2917 inventarisnummers, dat geschat zo'n 318.000 pagina's omvat. Het archief geeft een mooi beeld van de vroege sociaal- en macro-economische geschiedenis van Nederland en de omslag naar moderne bedrijfsvoering in de voedingsindustrie en conservenindustrie. Het bevat ook interessante archivalia uit de oorlogsjaren 1940-1945, laboratoriumanalyses vanaf 1935 voor de receptuur van producten en een unieke verzameling drukwerk en stukken met een icoon van de Nederlandse reclame: Flipje. Het archief wordt regelmatig geraadpleegd door allerlei onderzoekers. Het is een waardevolle informatiebron die het RAR nu nog beter en makkelijker toegankelijk kan gaan maken.

Toegangen archieven voormalige gemeente Lingewaal digitaal op website RAR

Afgelopen voorjaar zijn alle archieven van de voormalige gemeente Lingewaal verhuisd naar het Regionaal archief Rivierenland. Vanaf dat moment is er hard gewerkt om al deze archieven doorzoekbaar te maken via onze website. Zoals dat ook met de andere archieven, die bij het RAR zijn, het geval is. Dit betekent dat nu via onze website te zien is welke archieven bij het RAR zijn en welke stukken een archief bevat. Zie www.regionaalarchiefrivierenland.nl. Voor het inzien van de stukken kunt u terecht op onze studiezaal te Tiel. Deze is geopend van dinsdag tot en met vrijdag van 9.00 tot 16.30 uur. Hier is altijd een medewerker aanwezig om u op weg te helpen met uw onderzoek.

Geen contant geld meer nodig bij het RAR

Uw bezoek aan het RAR is gratis. We vragen alleen een vergoeding als u bijvoorbeeld kopieën laat maken. Voorheen kon u deze kopieën alleen contant afrekenen. Omdat de meeste mensen tegenwoordig geen contant geld meer bij zich hebben, hebben we besloten om over te gaan op pinnen. Maakt u voortaan kopieën of bestelt u scans, dan vragen we u om deze met uw bankpas af te rekenen bij de studiezaalmedewerker.